

Néhány fedési változó minimuma. Az adatok napokban és a Julianus-dátum szerinti tízednapokban adóttak, tehát a 0,46-nál nagyobb tört részek már a következő naptári napra vonatkoznak! Időpontok Közép-Európai Időben.

RZ CAS: Október 1,25; 2,45; 3,64; 6,23; 7,42; 8,62; 13,20; 14,40; 15,59; 16,79; 20,37; 20,57; 22,77; 26,35; 27,55; 28,47. November 1,35; 2,52; 3,72; 7,30; 8,50; 9,69; 13,28; 14,47; 15,67; 19,26; 20,45; 21,65; 26,23; 27,43; 28,62. TV CAS: Okt. 3,69; 5,50; 7,31; 12,75; 14,56; 16,38; 23,63; 25,44; 27,25. Nov. 1,69; 3,50; 5,31; 10,75; 12,56; 14,38; 16,19; 19,81; 21,63; 23,44; 26,25; 30,69.
U CEP: Okt. 2,76; 5,25; 7,75; 10,24; 12,73; 15,22; 17,72; 20,21; 22,70; 25,20; 27,69; 30,18. Nov. 1,68; 6,66; 11,65; 16,63; 21,62; 25,61.
/Tárkép: Meteor 1971/1. sz./

BAV Circular, 1973.

MEGFIGYELÉSEK

Részleges napfogyatkozás, 1973. VI. 30.

Észlelési hely: Répcelak /Műszer: 15 cm reflektor, $f = 167,5$ cm, 110, 140-szeres.

I. Kontaktus: 11:27 UT, Nap a felhők között

II. Kontaktus: nem észlelhető, felhők.

Az I. tábla 1. ábrája mutatja a Hold által eltakart részt a jelenség közepén, 11:34 UT-kor. Jól látszanak a holdnegyedek.

Rádió: rövidhullámon egy törökországi adó erősen serceg, közben erőssége 0 - 10 közt ingadozik. /Sercegés a helyi légköri viszonyoktól ered./

Garab Kálmán /Répcelak/

Részleges félárnyék-holdfogyatkozás 1973. VI. 15-én.

1. Budapest, Bakó M., Bartha L., Hegyessy P. Műszer 6,5 cm refraktor, 40x, 3 cm refr. 8x, 6 x 30-as látcső. 20:15 - 21:45 UT között a félárnyék sem normál fényben, sem kék színszűrővel vizuálisan nem volt érzékelhető.

Hegyessy Péter /Budapest/

2. Kolozsvár - Cluj. Irimes Romulus. - Sajnos a borult idő miatt csak kevésbé látható. A színváltozást észrevettem. Maximum = kb. 0,50, 21:05,9 UT-kor. II. Kontaktus /Kilépés a félárnyékból/ = 22:36,1 UT.

Irimes Romulus /Observatorul
Astronomic, "Dealul Alunis" Cluj.
R.S. Romania./

3. Grafing bei München. Dr. Werner Sandner. Műszer = 10 x 50-es kézi-látcső. A Hold alacsonyán áll.

A félárnyék nem vehető ki biztosan. Mégis, 20:25 UT-kor és 20:50 UT-kor /ez utóbbi volt a legnagyobb fázis/, az NNW-től N-ig/ észak-északnyugattól északig/ terjedő részen egy gyenge homályosodást láttam, és enyhe vöröses elszíneződést jegyeztem fel. Ezt 21:10 UT-kor már nem tapasztalhattam.

Dr. Werner Sandner /Grafling
bei München, NSZK./

4. Budapest. Uránia Csillagvizsgáló. Szóbeli közlés alapján 1 - Műszer: 20 cm Heyde-refrak, $f = 30?$ cm és 10 cm refraktor, 25x-ös. Vizuálisan a félárnyék nem volt észlelhető. Fotografikusan a Hold északi részén gyenge elhomályosodás észrevehető.

Gellért András és Habina József
közlése

Időszakos holdjelenség. /TLP/

1973. IV. 5-én, 18:30 - 19 - 30 UT között. Hold kora: 2,3 nap, colongitúdó 302,4 fok. Műszer: 16,5 cm reflektor, $f = 126$ cm, 160x. - K.b. 18:40 UT-kor észrevettem, hogy a Mare Crisium-ban, pontosan a terminátorra keresztben egy fénylő csík látszik. Az I. tábla 2. rajzán is kitűnik, hogy hosszan benyulik az éjszakai oldalba. Először hegynek hittem, de egyetlen fényképen vagy térképen sem találtam semmi ehhez hasonló. 1973. V. 4. ill. VI. 3-án hasonló fázisban nem észleltem ehhez hasonló jelenséget. A fényesség megegyezett a M. Crisiumot övező nyugati /W/ peremmel. A fénycsík E-i csúcának szelenografikus koordinátái: Lat. = + 20° N, Long. = +62° E.

Molnár László /Keszthely/

Bolygók

J u p i t e r. A bolygó képe az előző évhez viszonyítva erősen megváltozott. A főív ismét ketté vált, és megkülönböztethető a SEB /Déli Egyenlítői Sáv/ valamint a NEB /Északi Egyenlítői Sáv/, a kettő közt a világos EZ /Egyenlítői Zóna/ eléggé jól kivehető. A pólussapkák eléggé halványak. 1973. június 25-én egy erős, sötét folt a SEB déli peremé fölött /D.S. = Dark Spot/. Műszer: 6,5 cm refraktor, $f = 95$ cm, 35x, 60x. /1/a, b. ábra/

1973. jún. 25. 2:15 UT. CM I. 185,2; CM II. 261,2 /CM = Centrálmeridián jovigrafikus hosszúsága./ - SPK = 0, SEB = 3 D, EZ = 1 D, NEB = 1 D. A két fősváttól a pólussapkákig terjedő terület eléggé világos-sárgás. A D.S. koordinátái: CM I = 190, CM II. = 266. Intenzitása 4 D. 1973. jún. 28. 2:20 UT. CM I. 266,2; CM II. 326,0 - A SEB éles, világosszürke, 3 D., a NEB alig látszik, 0.

1973. júl. 20. 21:20 UT. CM I. 105,8; CM II. 352,4. - A SEB /3 D/ erősen változó intenzitású, a NEB /2 D/ NW-1 része igen sötét /3 D/. A Nagy Vörös Folt /GRF/ közel a CM-hez, koordinátája CM II.-ben 3 ± 2 , intenzitása 6.

ifj. Bartha-Lajos /Budapest/

J u p i t e r. - 1973. július 17-én 21:30 - 22:10 UT között, 16,5 cm-es reflektorral, 160-szoros nagyítással észleltem. Az alakzatok eléggé halványak, de az EZ igen fényes /3 H/, nyugati fele sötétebb /4 H/. A NEB sötétebb, mint a SEB. A déli részen egy fehér világos folt /W.O.S. = White Cvale Spot/ látszik, Jov. hosszúsága a CM II-ben 268,5. /2. ábra/

Molnár László /Keszthely/

S z a t u r n u s z. - 1973. május 3. 20:00 UT. Műszer: 20 cm Heyde-refraktor, 374-szeres. /f = 303 cm./ - Árnyék = erősen konkáv. Három holdja látható.

1973. máj. 4. 20:10 UT. Árnyék = konkáv

20:45 UT - " - konkáv.

U r á n u s z. - 1973. május. 3-án, 4-én, 24-én, 29-én és 31-én. - Elmosódott, türkisz-zöld foltnak látszik. A felszínéről készített térképen /"L⁸ Astronomie"/ jelzett barna folt nem látható.

Kisszel Vilmos Gábor

TIT Uránia Csillagvizsgáló, Budapest.

Gyors változás egy napfoltcsoportban

1973. május 19-én. 14:40 - 15:20 UT között. Műszer 12,6 cm. Newton-reflektor, f = 165 cm, 63x és 160x-os nagyítás. Egy nagy összetett, több magú /umbrájú/ foltcsoportban a II. tábla 4. ábráján látható, C-vel jelzett fényes folt volt látható. A nyíl irányában mozogva mintegy kétfelét szakította a penumbrát. /A fejlődést a 4. a, b, c. és d. rajzok mutatják./ 13:46-kor még csak a penumbra "beöblösödése" látszott 13:55-kor már elérte a rajzon jelzett helyzetet, 14:28 UT-kor a penumbra teljesen ketté vágva. 14:33 UT-kor egy fényes pont az umbra tuloldalán /az ábrán A-val jelölve/.

Molnár László /Keszthely/

Napmerfigyeléseimről /folytatás/.

A magyaró-hegyi csillagvizsgálóban, 50 mm-es távcsöveimmel 1972-ben 189 észlelést végeztem. A legtöbb észlelés májusban /25/ és júliusban /25/, a legkevesebb decemberben /6/ és februárban /7/ volt.

Aktív napfoltcsoport 1972 augusztusában. A nagy csoport /amelyben több fehér folt is fellépett/ szabad szemmel is látható volt. II. táblán látható a csoport helyzete a Napon, 1972. VII. 30. - VIII. 11. között /3. ábra/.

Rádióvétel. 1972. VIII. 8-án, 7:59 UT, 14:25 UT és 16:36 UT-kor a nagy folt miatt rádió elhalkulást /fédinget/ is észleltem.

Irimex Romulus /Cluj, Romania/.

Az aktív napfoltcsoport 1972-ben

Az itt bemutatott napfoltrajzot 1972. VIII, 6-án, 18:20-kor készítettem 200/1500-as Newton-reflektorommal. Az észleléshez hegesztőszemüveget használtam, 80-szoros nagyítással. A csoport átmérőjére meghatározáskor 70 000 km-t kaptam. /II.tábla. 5./

Szepesi György /Budapest/

Megjegyzés: érdemes összevetni a II. tábla 5.sz. rajzát a "Meteor" 1972/5. sz.-nak ugyan azon napjáról közölt rajzával/Állás - Tóth, Balatonfüred/.

Egy szétszakadó napfolt 1973. június 20-án

Műszer: 15 cm Newton-refl. $f = 150$ cm. nagyítás 50x, 100x. Az első megfigyeléskor, 10:30 - 12:15 UT között a csoport nagyobbik követő foltja /a II. tábla 6. rajzán "A"/ umbrájának szélén egy világos beöblösödés jelent meg, amely azután hidszerűen megnyulva kettészeltette az umbrát. A második megfigyelésemkor, 13:33 UT-kor már rajzot is készítettem. Ekkor, meglepetésemre a vezető /"B"/ folt umbrája 3 kisebb foltra esett szét. Az "A" és "B" foltok közti kisebb "C" csoport az első megfigyeléshez képest megszorodott, a kisebb foltok és pórusok száma 4-ről 8 - 9-re nőtt. A peremsötétedés miatt jól lehetett látni a "B" folt közelében elhelyezkedő, szabálytalan alakú, világosabb területet /D= fáklyák ?/.

Motajcsek László /Budapest/

A gamma Cassiopeiae 1973 első felében

1972 január - június között 36 esetben észleltem a gamma Cassiopeiaet /Harvard-szám 005160/, pusztán szemmel vagy 3 x 30-as binokuláris látcsővel a legtöbb észlelést jan. 12 és ápr. 16 között végeztem. Az átlagos fényességek az egyes hónapokra:

	JD 2 441 ...	mg	n	
1973. január	...684 - 714	2,60	4	észlelés
február	...715 - 742	2,56	8	"
március	...743 - 773	2,36	20	"
április	...774 - 803	2,37	4	"
június	...835 - 864	2,55	4	"

Félévi átlag, 1973. I - VI. = 2,49 magnitúdó. A legnagyobb észlelt fényesség április 6-án / JD. 2 441 779/ 2,2 mg, a leghalványabb január 13-án / JD.2 441 696/ 2,7 mg.

Mohácsi Gyula /Székesfehérvár/

Tűzgömbök. 1973. május

1973. május 27-én 20:14:22 MET-kor -1 mg-jú tűzgömb volt látható.

Színe: narancssárga, csóvája piros. Feltűnés: azimut = NE, magasság / H / = 70° ; eltűnés A = SW, H = 50° .

Czitovszky Ferenc
/1142 Budapest, Gyetva u.3. Zugl6/.

Csillagos ég /1973. október - november

B o l y g ó k. - Merkúr: November elejéig az esti égen tartózkodik, október 18-án legnagyobb keleti kitérése. Nem észlelhető. November második felében a hajnali égen napkelte előtt kelet felé látható, nov. 27-én legnagyobb nyugati kitérésekor igen jól észlelhető, 1,8 órával a Nap előtt kel fel. - Vénusz: megfigyelésre egyre jobb alkalom nyílik, fényessége $3,7$ mg-ról $4,2$ mg-ra nő. Legnagyobb keleti kitérése november 13-án, ekkor látszó átmérője $24,8$ ívmásodperc, 85 -szörös nagyítással akkora, mint a Hold puszta szemmel. Ez után egyre sárlóként látszik az égen. Megfigyelése a dichotómia megállapítása szempontjából nagyon fontos. - Mars: Egész éjjel látható a Kos és Cét határán, majd a Halakban. Október 25-én oppozícióban, előtte, okt. 17-én legnagyobb földközelpontban, távolsága $0,463$ Csill. Egys. = 65 226 millió km. Látszó átmérője $21,5$ ívmp, 90 -szeres nagyítással akkora, mint a Hold. Fényessége $2,3$ mg. A bolygó déli pólusa fordul a Föld felé, a bolygókorong középpontja a -19 fokos szélességgel esik egybe. - Jupiter: a kora esti órákban látható, november végén 21 órakor nyugszik. Alacsonyan áll. - Szaturnusz: A kora esti órákban kel fel, az Ikrek és az Orion határán mozog az éta / η / és mű / μ / Geminorum között. Fényessége $+0,2$ mg-ról $-0,1$ mg-ra nő.

M e t e o r r a j o k. - Giacobinidák: Okt. 6 - 10 közt, 8 - 9-i maximummal jelentkeznek. Radiánspontjuk: RA = $17,2$; D = $+54$. Az időszakos raj a Giacobini-Zinner 1900 III. üstökösből ered, lassú meteorokat szolgáltat. A raj tavalyra várt erős jelentkezése elmaradt, ezért ebben az évben is fontos volna a feltűnés ellenőrzése.

Orionidák: Okt. 11 - 30 közt, max. 21-én, Radiáns RA = $6,4$; D = $+15$. A Haller-üstökösből származó raj óránként $35 - 40$ meteort ad.

Tauridák: Szeptember végétől december elejéig elhúzódo gyenge raj, max. november 1 - 13 között, radiáns RA = $3,5$; D = $+18$. Az Encke-üstököshöz tartozó raj közepes sebességű, fényes meteorokat nyújt.

Cassiopeia/Cepheidák: Az újonnan felfedezett rajt H. Germann /Svájc/ észlelte először 1969. november 9-én. A Cas és Cep határa felől óránként néhány tucat meteor indult ki. Fontos a jelenség ellenőrzése!

Leonidák: November 11-től 20-ig, max. 17-én radiáns RA = $10,2$; D = $+22$. A gyors meteorokat mutató raj a Tempe-Tuttle 1866 I. üstökösből ered, periódusa $33,2$ év. Legutóbbi maximuma 1966-ban volt, most valószínűleg gyenge hulló aktivitás várható.